

„ONA, TI I JA“ VIŠEMEDIJSKA PROSTORNA INSTALACIJA**„SHE, YOU AND I“ MULTIMEDIA SPATIAL INSTALLATION**Janko Dimitrijević, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – SCENSKA ARHITEKTURA I DIZAJN**

Kratak sadržaj – Rad *Ona, Ti i Ja* je višemedijska prostorna instalacija koja se bavi ličnim ispovestima autora kroz nekoliko ljubavnih priča i njihovom vezom sa njegovom večnom ljubavlju – Crvenom zvezdom. Za potrebe rada autor se bavio proučavanjem sopstvenog identiteta kako bi spoznao i shvatio važnost ljubavi u njegovom životu, karakteru sećanja, prošlosti i sadašnjosti. Tema rada jeste važnost ljubavi u njegovom identitetu i životu, a rezultat kreiranje jedinstvenog umetničkog događaja. U teorijskom i umetničkom istraživanju, razmatrani su pojmovi ljubavi, identiteta i Crvene zvezde, od psiholoških, socioloških, istorijskih aspekata ovih pojmova, pa sve do važnih ličnih tema kao što su pitanje egzistencije, ličnog identiteta, ljubavnih odnosa. Proizvod toga je povezivanje naizgled nespojivog: emotivnih odnosa i Crvene zvezde.

Gljučne reči: *identitet, ljubav, Crvena zvezda, ličnost, ljubavni odnosi, sport*

Abstract – The paper "She, You and I" is a multimedia spatial installation that deals with the author's personal confessions through several love stories and the witty prism of his true love –FC Red Star. The author studied his own identity in order to acknowledge and understand the importance of love in his life through memories. The thesis presents the author's confession and the presentation of his life by creating a unique artistic event. The concepts of love, identity, and Red Star were the topics of theoretical and artistic research during which the author dealt with these concepts from psychological, sociological and historical aspects, simultaneously dealing with important personal topics such as the questions of existence, personal identity and love relationships. The product that emerged is the connection of seemingly incompatible – emotional relationships and FC Red Star.

Keywords: *identity, love, Red Star, personality, love relations, sport*

1. UVOD

Ovaj rad potiče iz potrebe za bavljenjem ličnim, umetničkim i teorijskim istraživanjem sopstvenog identiteta - identiteta Janka Dimitrijevića, kroz najintimnija pitanja životnih iskustava i ljubavi.

Baš iz tog razloga, osnovni okviri teorijskih i umetničkih istraživanja u ovom radu predstavljali su izuzetno kompleksni i složeni pojmovi identiteta i ljubavi.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila prof. dr um. Mia David.

Paralelno, ovi pojmovi su se posmatrali kroz simboličke veze sa mojom prvom i večnom pasijom - sportskim društvom Crvena zvezda. Kroz umetnički i teorijski tok istraživanja u radu, pokušao sam da dođem do nekih najiskrenijih i najintimnijih ispovesti u svom životu.

2. TEORIJSKO ISTRAŽIVANJE

Centralni pojmovi u teorijskom i umetničkom istraživanju su identitet, ljubav i Crvena zvezda. Svaki od njih, bez obzira na svoju složenost, tumačen je pojedinačno, kroz analizu nekoliko referentnih teorijskih dela, ali i faktografske i istorijske činjenice koje su, u ovom slučaju, vezane za pojam Crvene zvezde. U ovom segmentu rada osvrnuo sam se samo na deo teorijske osnove koje se tiču pojmova koji najviše korespondiraju sa motivima za bavljenje ovim umetničkim radom. Teorijska osnova obuhvata i brojne stručne tekstove i literaturu koji se tiču sociologije, psihologije, scenskog prostora, dizajna i umetnosti u najširem mogućem obliku, a koji nisu obuhvaćeni tekstualnim delom ovog rada, ali su imali veliki značaj i važnost u kreiranju samog umetničkog dela.

2.1. Identitet

Teoretičar Miško Šuvaković, u svom delu *Pomovnik suvremene umetnosti*, definiše identitet „kao cilj ili efekat psihološkog i društvenog procesa kojim se subjekt poistovećuje s drugim stvarnim ili idelanom subjektom, određenim aspektima stvarnog ili idealnog drugog subjekta, stvarnom ili ideanom društvenom grupom, odnosno određenim kriterijumima i prokazima kriterija individualne ili društvene prepoznatljivosti“ [1].

Identiteti kao takvi mogu biti različiti: ljudski, rodni, klasni, rasni, porodični, plemenski, etnički, nacionalni, generacijski, profesionalni, kulturološki, ekonomski.

Američki psiholog i analitičar Erik Erikson, u svom delu *Identitet i životni ciklus* identitet tumači kao „doživaljaj suštinske istovetnosti i kontinuiteta ja posle dužeg vremena bez obzira na njegove mene u različitim periodima i okolnostima“ [2].

Takođe, možemo da tvrdimo da je pitanje identiteta vrlo složeno pitanje tipično za moderne tekovine 21. veka. Francuski teoretičar Alan De Benoa u svom tekstu *Šta je to identitet?* tvrdi da „identitet nije problem sve dok se o njemu ne moramo pitati“ [3]. Dodatna složenost pojma je u tome da identitet nikada ne može biti jednodimenzionalan, već je izrazito višedimenzionalan. Iz tog razloga može se reći da identitet nikada nije individualne naravi.

Zanimljivo je tumačenje pojma identiteta i lokalnog identiteta kroz prizmu umetničke kritike kojom se bavi teatrolog Ivan Medenica u svom tekstu *Nađ i Kanjiža: Sećanje i identitet, privatno i političko*. On kaže da

pripadnost određenom mestu sa svojim topografskim, istorijskim i kulturnim svojstvima bitno doprinosi razvoju i uticaju na lični identitet, na isti način kao što i lični identitet, dvosmerno, oblikuje identitet mesta. Pojam lokalnog određenom analogijom poistovećuje sa pojmom mesto, pri čemu je „mesto prostor oblikovan ličnim doživaljajem iskustvom i sećanjem” [4]. Drugim rečima, sećanje, nostalgija i čežnja za pripadanjem preoblikuju konkretne i neutralne prostore u intimni jedinstveni identitetski konstrukt koji zovemo mesto ili još pre *moje mesto*.

2.2. Ljubav

Kao i pojam identitet, pojam ljubav je složen i višestruk i može se tumačiti kako kroz psihološke teorije, tako i kroz mnoštvo socioloških teorija. Pojam ljubavi je izrazito multidimenzionalan, a činjenica da je u ljubavi prisutan i emotivni odnos čini njegovu kompleksnost većom. Takođe, ljubav se može smatrati i fluidnom i nedovršenom, stoga se sva teorijska dela i teze vezane za ljubav mogu karakterisati prolaznom.

Sredinom osamdesetih godina dr Robert Stenberg pokušao je da teorijski predstavi koncept ljubavi. Njegova teorija ljubavi predstavljena je kroz oblik trougla i sadrži tri komponente: intimnost, strast i posvećenost. Iz tog razloga, teorija ima naziv „triangularna teorija ljubavi” [5]. U ovoj teoriji intimnost se odnosi na izrazito emocionalnu komponentu, topla osećanja, bliskost, i povezanost. Strast se odnosi na motivacionu komponentu nagona i privlačnosti. Posvećenost je kongitivna komponenta i predstavlja kratkoročnu odluku da jedna osoba voli drugu, ali i dugoročnu odluku - da se ta ljubav održi i sa spoljašnjim svetom u kom živimo i koji neposredno utiče na nas.

Prema Sigmundu Frojdu, ljubav je seksualni fenomen, ali iz njegovih radova može se steći utisak da je kroz različito vreme davao teorije tri definicije ljubavi. Prva teorija je sadržana u delu „Tri eseja o teoriji seksualnosti”. Prema ovom Frojdovom stanovištu, ljubav je „čin ponovnog nalaženja, jer voljena osoba nesvesno predstavlja edipalnog roditelja” [6]. Srećna ljubav, u ovom slučaju, evocira predstavu roditelja bez okidanja tabua incesta.

Druga teorija ljubavi, ranijoj ideji da ljubav predstavlja nalaženje edipalnog roditelja, dodaje da voljena osoba može predstavljati i idealizovani aspekt sebe (selfa). U tom slučaju ljubav restaurira stanje savršenosti spajanjem bića sa delanim selfom osobe.

Poslednja, treća Frojdova teorija ljubavi, definiše je kao stav ega koji je određenom ulogom voljenog bića u zadovoljavanju svih potreba osobe, ne samo seksualnih. U ovom poslednjem slučaju, sugerise se da je ljubav izrazito kompleksan pojam koji zahteva integraciju višestrukih impulsa i afekata, uključujući i sve negativne aspekte koji oni mogu imati.

Tumačenje ljubavi u modernim i savremenim okvirima, kao osnova za ovaj rad, potpomognuta je i delom Erika Froma, *Umeće ljubavi*. Moderni čovek se sve više transformiše u robu, a svoju životnu snagu doživljava kao investiciju sa ciljem da mu donese maksimalni profit, pri čemu ljubav i ljudske veze ostaju samo površna kategorija. Čovek na taj način postaje automat koji „ne može voleti, oni mogu samo razmenjivati svoje „pakete ličnosti” i može se nadati poštenoj pogodbi” [7].

Nakon nekoliko teorija i definicija ljubavi, moram se osvrnuti i na delo Srećka Horvata, *Ljubav za početnike*, koji o ljubavi govori kao o pojmu koji se može karakterisati i prepoznavati samo kroz znakove. Horvat tvrdi da se u ljubavi, a kasnije u zavodjenju, koketiranju i zaljublivanju, uvek radi o poigravanju znakovima, a da „što je više ljubavi i iskustva, znakova i značenja je sve više” [8].

Zajednički, ljubavni odnos, posmatran je i u korelaciji sa prostorom kod Kristijana Norberg - Šulca u delu *Egzistencija, prostor i arhitektura*. Govoreći o prostoru ljubavi, Norberg-Šulc tvrdi da „onog trenutka kada prostor ljubavi - zajednički prostor dvoje ljudi postane javan, kao zajednička idealna slika jednog egzistencijalnog prostora, on dobija karakter hrama, svetog prostora” [9].

2.3. Crvena zvezda

Teorijsko istraživanje pojma Crvena zvezda u ovom radu predstavljao je analizu faktografskih, socioloških i istorijskih činjenica koji se vezuju za ovo poznato sportsko društvo. Ovaj pojam predstavljao je važnu stavku u teorijskom istraživanju i inicijalnu osnovu za umetničko istraživanje i kreativni proces koji je za cilj imao umetnički događaj pod nazivom *Ona, Ti i Ja*.

Crvena zvezda je sportski kolektiv osnovan 4. marta 1945. godine u Beogradu. Od svog osnivanja, pa do danas, Crvena zvezda je izrasla u jedan od najvećih sportskih kolektiva u Evropi. U svom sastavu ima 54 sportska kolektiva koji reprezentuju Crvenu zvezdu u Srbiji, Evropi i svetu. Sportisti Crvene zvezde osvojili su 740 trofeja u ekipnim seniorskim takmičenjima. Pored toga, postoji veliki broj pojedinačnih trofeja, mnoštvo rekorda i hiljade pobeda.

Veličina Crvene zvezde, osećanja i emocije koje navijači imaju prema njoj, vrlo često prevazilaze osećanja koji imaju obični sportski fanatici. Crvena zvezda je svakog dana svuda oko nas, a razlozi zašto ona prevazilazi klasičnu sportsku ljubav su mnogobrojni.

3. UMETNIČKO ISTRAŽIVANJE

Deo rada koji se bavio umetničkim istraživanjem predstavlja analizu i rezime tri faze kreativnog i umetničkog istraživanja. Kao i kod teorijskog istraživanja, i ovde sam se bavio identitetom, ljubavlju i Crvenom zvezdom, kroz umetničke radionice koje su bili deo procesa kreiranja umetničkog rada. Ova faza obuhvatala je bavljenje identitetom Janka Dimitrijevića, ljubavnim iskustvima u njegovom životu i umetničkim referencama koje se ogledaju u pojmu Crvene zvezde.

3.1. Studija slučaja: Janko Dimitrijević identitet

Počeci na umetničkom istraživanju vezanom za ovaj rad ticala su se, pre svega, otvaranja i istraživanja ličnosti Janka Dimitrijevića. Prva pitanja koja su bila vezana za početak umetničkog istraživanja koja sam postavio sebi bila su Ko je zapravo Janko Dimitrijević?

Osnov za početak rada na master zadatku bila je želja da istažim koja su to pitanja koja Janko Dimitrijević može da otvori prema drugima - ne samo prema mentorima i profesorima u sklopu svojih školskih zadataka i kreiranja ovog rada, već i prema svojoj porodici, prijateljima, okruženju, a na kraju i prema samome sebi. Važan korak

u ovom radu, s jedne strane, bavio se istraživanjem Janka Dimitrijevića kao „opšteg Janka” i Janka Dimitrijevića kao „ličnog Janka” u želji za identifikacijom opštih važnih karakteristika vezanih za ličnost Janka Dimitrijevića ali i, s druge strane, istraživanje vrlo dubokih, ličnih i emotivnih stvari.

3.2. Studija slučaja: Crvena zvezda

Pojam Crvene zvezde jedan je od osnovnih karakteristika „opšteg Janka”, o kojem sam govorio u poglavlju koji se bavio pitanjem umetničkog istraživanja identiteta. Crvena zvezda u ovom radu pojavila se kao interesantna, značajna i konkretna stvar, koja može da predstavlja sponu, medij i motiv koji će spajati temu identiteta, ljubavi i života Janka Dimitrijevića.

U trenutku istraživanja identiteta Janka Dimitrijevića i shvatanja Crvene zvezde kao deo „opšteg Janka”, još jednom se pojavila paralela između pravih ljubavi i emotivnih partnera u životu Janka Dimitrijevića i njegove ljubavi prema Crvenoj zvezdi. Zvezda, kao i njegovo ljubavno i emotivno sazrevanje, sve vreme je tu, od početka, tajnog i stidnog zaljublivanja, preispitivanja intime i uplivavanja i otkrivanja emocija u svakodnevnom životu. Kroz povlačenje linearnih asocijacija, ljubav Janka Dimitrijevića zaista ima korealiciju i identifikuje se sa osećanjem koje Janko Dimitrijević gaji prema Crvenoj zvezdi. Naizgled jedna vrlo opšta stvar, bilo da je to ljubav prema Crvenoj zvezdi ili emotivni odnos sa devojkama, za njega predstavlja i vrlo iskrenu, intimnu i najličniju stvar, kao i specijalne odnose koji su poznati samo njemu u najdubljoj mogućoj intimi.

Nastavak istraživanja iz tog razloga je podrazumevao prelazak na ispitivanje ljubavi u identitetu Janka Dimitrijevića i njihovih korelacija sa pojmom Crvene zvezde.

3.3. Studija slučaja: Ljubav

Svesno razmišljajući o umetničkom procesu i sopstvenom razvijanju, otvaranju i bavljenju sopstvenim identitetom u formi „ličnog i opšteg Janka”, kroz analizu Janka Dimitrijevića došao sam do želje da se bavim temom ljubavi tokom procesa u ovom radu. Ljubav je, pojam koji u ovom radu predstavlja odnos sa devojkama koje je Janko Dimitrijević imao u svom životu, trenutnog stanja svesti kojeg ima prema njima i onime šta one za njega predstavljaju.

Želja za ličnim i umetničkim istraživanjem ljubavi i odnosa sa partnerkama imala je osnovu u analizi i tumačenju nekoliko žena koja su ostavile dubok trag u emotivnom, iskustvenom i životnom odrastanju Janka Dimitrijevića. Takođe, one su osobe koje su obeležile značajni segment života Janka Dimitrijevića i prema kojima i dan danas gaji određene emocije. Bavljenje partnerkama u životu Janka Dimitrijevića, prošlo je kroz nekoliko faza koje su se zasnivale na odabiru devojaka kojima želi da se bavi, intimnim i ličnim isповestima, vizualnim asocijacijama i na kraju, spajanjem i paralelom sa motivima koji su vezani za navijački pojam Crvene zvezde.

4. REFERENTNI UMETNIČKI PRIMERI

Ovaj deo rada čine umetničke reference koje su na različite načine bile uzor i motiv za realizaciju umetničkog rada *Ona, Ti i Ja*. Pored predstavljanja odabranih umetničkih projekata trudio sam se da istaknem

njihovu važnost, značaj i uticaj za kreiranje koncepta umetničkog rada, kustoskog principa, realizaciju umetničkih instalacija i na kraju celokupni događaj. Dva Muzeja, koji su bili umetničke reference u ovom radu su: *Muzej prekinutih veza*, Zagreb (Hrvatska) i *Muzej Fudbalskog kluba Crvena zvezda*, Beograd (Srbija). *Muzej prekinutih veza* na jedinstven nači prikazuje kako se na jednostavan način mogu prikazati zajednička lična sećanja - sećanja koja se odnose na zaljublivanja, emocije, patnju, razočaranja. *Muzej Fudbalskog kluba Crvena zvezda* kroz svoju brojnu arhivu, predstavljao je referentni primer kustoskog korišćenja arhivskih predmeta i faktografskih memorabilija u izložbenim postavkama.

Dve važne referentne izložbe za ovaj rad su: *Izložba Krleža, san o jednoj obali*, (Festival 1 pisca, Kulturni centar Beograda, Beograd, 2012. godina) i izložba *Ilija Dimić* (Dušan Otašević i Mirko Vučićević, Galerija Sebastijan, Beograd 1990. godina i Galerija SANU, Beograd, 2015. godina). Obe izložbe su primer biografskog umetničkog predstavljanja kroz korišćenje multimedijalnih izražajnih sredstava. Dizajn prostora i umetničke postavke ovih izložbi, korišćeni kao posebne i pojedinačne priče, poslužili su kao osnovna referenca dizajna prostora u umetničkom radu *Ona, Ti i Ja*.

Važnu umetničku referencu predstavljao je roman i film *Stadionska groznica (Fever Pitch)*, autora Nik Hornbija, čija je radnja, sa jedne strane, spoj pasije koji u njegovom slučaju predstavlja fudbal i fudbalski klub Arsenal, a sa druge strane umetnost, predstavljena kroz knjigu, scenario i film. Korišćenjem prepoznatljivog britanskog humora, ovo autobiografsko delo je prikaz ne samo odnosa između muškarca i žene kroz odnose i ljubav muškarca prema sportu, već i jednu stranu životnog stila, a time i vrlo važnu odrednicu koja gradi identitet pojedinca. Sa junakom knjige i filma, Polom Ešovrtom, identifikujem se i pronalazim na najličnijem i najintimnijem nivou, dok je tema i radnja ovog umetničkog dela predstavljala direktnu osnovu za dva umetnička rada koja su se izvela na događaju.

5. UMETNIČKI RAD

Kroz teorijski i umetnički proces koji sam naveo u prethodnim poglavljima konstruisali su se ideja i koncept budućeg umetničkog rada. Umetnički rad, pod nazivom *Ona, Ti i Ja* realizovao se **16.09. 2020. godine od 17h do 23h** u prostoru Galerije ArtLab Kolarčeve zadužbine u Beogradu, i predstavljao je događaj koji se sastojao od nekoliko višemedijskih prostornih instalacija.

5.1. Ideja umetničkog rada

Osnovna ideja rada *Ona, Ti i Ja* nastala je na temeljima istraživanja pojmova identiteta, ljubavi i Crvene zvezde, na ličnom, umetničkom i teorijskom nivou. Nakon umetničkog istraživanja, imao sam želju da umetnički rad koncentrišem na temu ljubavi, kroz dva važna pravca koji su predstavljali osnovu ovoga rada - ljubav kao pojam vezan za emotivne odnose sa devojkama u mom životu i ljubav kao pojam koji gajim prema sportskom kolektivu Crvena zvezda. Početna ideja bila je intimna, lična ispovest o svakoj navedenoj devojci koje su bile predmet umetničkog istraživanja, kroz moje lične ispovesti i određene navijačke motive. Svaka devojka bila je

predstavljena kroz posebni višemedijski umetnički rad. Koristeći različita izražajna sredstva, za cilj sam imao da dočaram i prikazem ceokupan proces umetničkog istraživanja u ovom radu.

Ideja je bila da se ceo događaj, kao i umetnički radovi, stave u kontekst fudbalske utakmice Omonija - Crvena Zvezda, a da publika svesno (ili nesvesno) postane deo tog fudbalskog događaja. Kombinacijom umetničkih radova koji predstavljaju ispovest - devojke u mom životu i fudbalske utakmice Omonija - Crvena zvezda, pokušao sam da kreiram jedinstvenu sliku identiteta Janka Dimitrijevića.

5.2. Koncept i izražajna sredstva umetničkog rada

Osnovu umetničkog rada predstavljala je intimna ispovesti o šest devojaka u mom životu koje su prikazane različitim umetničkim izražajnim sredstvima. Umetnički radovi sastojali su se od ličnih predmeta, kao i predmeta koji su deo arhive i vezani su za Crvenu zvezdu, video radova koji se tiču Crvene zvezde i navijačkih pesama ovog kluba. Nazivi radova koji su ilustrovali devojke bili su *Nevinost, Strast, Razočaranje, Nada, Tajna i Život*.

Za prostor u kojem će se rad izvesti odabrana je galerija ArtLab, u Kolarčevoj zadužbini u Beogradu.

5.3. Izvođenje rada

Izvođenje rada realizovalo se 16. septembra 2020. godine od 17h u prostoru galerije ArtLab Kolarčeve zadužbine u Beogradu. Rad je pratila fudbalska utakmica Omonija - Crvena zvezda i još dva fudbalska prenosa utakmice od velikog značaja za moj život i ljubav prema Crvenoj zvezdi. Simbiozom umetničkih radova i uzbudljivosti utakmice, kao i prisustvom navijača kao publike, pokušao sam da čin ovog umetničkog izvođenja učinim autentičnim.

Izvođenje je imalo za cilj da stvori efekat stadionske atmosfere, a da publici, koja nije publika sportskih dešavanja, autentičnije približi emociju fudbalskih utakmica. Pored autentičnosti, ishod fudbalske utakmice imao je uticaj da se jače i izraženije oseti ljubav i odnos prema pojmu Crvene zvezde o kojem sam govorio u umetničkom istraživanju ovog rada.

5.4. Publika

Izvođenja rada imalo je za cilj da sa jedne strane okupi publiku i nepubliku sportskih događaja, a da sa druge strane okupi i publiku i nepubliku umetničkih događaja. S tim u vezi, izuzetno je bilo zanimljivo posmatrati odnose ove dve vrste publike postavljene u umetnički kontekst. Paralelno sa dešavanjem vezanim za fudbalsku utakmicu, od izrazite važnosti mi je bilo da se umetnički radovi primete i „osete“ od strane publike.

Ovi umetnički radovi predstavljali su prvi put ličnu i intimnu ispovest za porodicu i prijatelje, stoga mi je u određenoj meri celokupna postavka izložbe bila poseban lični eksperiment.

Inverzijom imena devojaka i umetničkom postavkom uspeo sam da ostavim efekat začudnosti na ljude iz mog najbližeg okruženja, a time i da njima, kao publici, postavim pitanje prepoznavanja kome su posvećene umetničke instalacije.

6. ZAKLJUČAK

U ovom radu pokušao sam da objasnim tokove pripreme, rada i realizacije umetničkog rada *Ona, Ti i Ja*. Rad predstavlja i određeni rezime nekoliko meseci rada teorijskih, umetničkih i kreativnih procesa. Pored navedenih aktivnosti, važnu ulogu u ovom procesu imale su radionice iz različitih oblasti na Master studijama Scenske arhitekture i dizajna koje su prethodile ovom radu. Takođe, istaživanja na ovom radu obuhvatala su i mnogo-broju stručnu literaturu, tekstove, izvore i umetničke reference, koji nisu obuhvaćeni ovim radom a predstavljali su važan osnov i motiv za početak bavljenja umetničkim procesom.

Umetnički rad *Ona, Ti i Ja* za mene je predstavljao višemesečni umetnički i životni proces koji je za proizvod imao moje prvo autorsko umetničko delo. Kroz nekoliko faza, tokom procesa rada, uspeo sam da se, ne samo obrazujem iz teorijskih oblasti, već i da imam najličniji i najintimniji proces bavljenja sopstvenim identitetom. Ovaj rad, proces, njegovu realizaciju i finalizaciju, vidim kao veliko profesionalno i životno iskustvo koje će mi pomoći u budućem razvoju profesionalne i akademske karijere i učiniti da hrabrije i sa više samopouzdanja prutipim budućim umetničkim projektima.

7. LITERATURA

- [1] Šuvaković, Miško, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Zagreb, 2005
- [2] Erikson, Erik, *Identitet i životni ciklus*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2008.
- [3] De Benoa, Alan, tekst *Što je to identitet?*, Matica hrvatska, Zagreb
- [4] Medenica Ivan, tekst Nađ i Kanjiža *Sećanje i identitet, privatno i političko*, Fakultet dramskih umetnosti, Beograd
- [5] Sternberg, R. J., & Barnes, M. L. (Eds.), *The psychology of love*, New Haven, CT: Yale University Press, 1988
- [6] Frojd, Sigmund, *Three essays on sexuality*, Standard Edition VII, 1905.
- [7] From, Erik, *Umeće ljubavi*, BIGZ, Beograd, 1993.
- [8] Horvat, Srećko, *Ljubav za početnike*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2009.
- [9] Norberg-Šulc, Kristijan, *Egzistencija, prostor, arhitektura*, Građevinska knjiga, Beograd 1975.

Kratka biografija:

Janko Dimitrijević (Beograd, 1992) diplomirao je na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, na Katedri za menadžment i produkciju pozorišta, radija i kulture. Master studije Scenske arhitekture i dizajna na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu završio je 2020. godine.